

Yiyiniz içiniz ancak israf etmeyiniz (Araf 31)

Banu Atabay'ın lezzetler.com Yemek Tarifleri Sitesi

YEMEK VE KÜLTÜR

Mehmet Sarioğlu - Gülhan Yalın

Literatürde oldukça yaygın olarak kullanılan kültür kavramı toplumları birbirinden ayıran ve varlıklarını sürdürmelerine olanak sağlayan önemli bir araçtır.

Kültürü belirleyen öğelerden birisi de toplumların beslenme davranışlarıdır. Toplumların kültürleri yeme içme davranışına doğrudan etki etmektedir.

Bu kapsamda denilebilir ki, yeme içme biçimleri kültürel olarak toplumun kimliğinin en güçlü yansımasıdır.

Öyle ki, yemek sadece insanları toprak parçasına bağlamanın yanı sıra kim olduğu hakkında da bilgi verir.

Dolayısıyla belirli bir yöreye özgü yerel yiyecekleri tüketmek o yörenin kültürünü tanıma olanağı sunar,

Yemek ve kültür ilişkisi bir arada ele alındığı zaman, toplumların kimliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu ilişkinin bir belirtisi olarak, birbirinden bağımsız olarak toplumların kendilerine özgü ayinler ve törenlerinin bir kısmını yiyecek ve içeceğe ayırdıkları görülmektedir.

Bu noktada yemek unsuru dayanışma ve bütünleşmeyi sağlayan bir araç olarak ifade edilebilir.

Yiyecek ve içeceklerin başka bir toplumsal işlevlerini ise şu şekilde sıralamak mümkündür. Yemek, statü ve güç simgesi olarak kullanılabileceği gibi, diğer insanlarla kaynaşma, dostluk ve iletişim kurmak için bir araç olarak da kullanılabilir.

Toplumda hediye kültürünün oluşmasına olanak sunduğu gibi törensel bir takım eğlence aracı olarak da ifade edilebilir.

Sosyolojik boyut olarak da ele alınan yemek olgusu turizm eylemi ile de kültürel ilişkilerin meydana gelmesine olanak sağlamaktadır.

Kültür kavramını tanımlarken, tek bir alanda sınırlandırmak doğru olmamaktadır. Kültür, bireylerin yaşamında geçmişten günümüze olduğu gibi her anında, kendisi ve kendisine özgü olanın ifadesidir; çünkü kültür kavramı, tarihsel süreç içerisinde insanoğlunun tecrübelerini ve kendisinin meydana getirdiklerini anlatır.

Öyle ki, kültür ve toplum birbirinden ayrılmayan iki önemli unsur olarak ifade edilmektedir.

Bu doğrultuda insanoğlunun kültürü kendisini üretmesidir denilebilir. Kültürün parçası olarak toplumların beslenme davranışlarını da küreselleşme ile bir takım simgesel özellikler içermektedir.

Kültür; Ne yiyeceğimize karar veren temel unsurdur. Kültür her daim öğrenilir. Beslenme alışkanlıkları küçük yaşta öğrenilir ve uzun süre değişiklik göstermez. Yiyecek ve içecekler kültürün ayrılmaz unsurlarıdır.

Bu kapsamda yapılan araştırmalar, bir toplumdaki yeme-içme pratiklerini ve bunların şekillenmesinde etkili olan unsurlar üzerinden toplumların sosyal, ekonomik ve politik yapılarına gönderme yaparak geniş açılımlar sağlamaktadır.

Buradan anlaşılabileceği üzere, yemeğin sosyolojik boyutuyla ilgili yapılan çalışmalara artan bir ilginin olduğu görülmektedir.

Sosyoloji biliminde yemeğin sosyolojik boyutuna artan bu ilginin en önemli sebepleri arasında üretim ve tüketim süreçlerindeki değişimler ile tüketicilerin ideolojik esasları üzerine çevrilmesinden kaynaklanmaktadır. Her toplumun sahip olduğu dil gibi yemek pişirmek evrensel bir olgu niteliği taşımaktadır.

Barthes'in de ifade ettiği gibi, bir iletişim sistemi olarak gördüğü yemek ve dili aynı sembolleri temsil ettiğini belirtmektedir.

Yemek sadece fizyolojik ihtiyaç değil aynı zamanda kültürel bir olgudur. Bu duruma benzer olarak Belge de bireyler doğduğu anda nasıl dilini, kimliğini öğreniyorsa, tatları da tarihsel süreç boyunca öğrendiğini ifade etmektedir. Tat alma duyusu da toplumsal unsurlarla yakından ilişkilidir. İnsanın hayatta kalabilmesi için yemek "doğal" olarak görünürken, yemek yemek için yaşamak ise kültürel bir boyutta değerlendirilmelidir.

Yemeğin toplu bir şekilde yenmesi onun toplumları bir arada tutma özelliğini göstermektedir.

Toplumların kendilerine özgü beslenme tarzları o toplumun sosyal yönünü gösteren en önemli unsurdur.

Dolayısıyla yemek toplumsal kimlik için belirleyici faktör olmaktadır. Tarihsel süreç boyunca insanoğlu yemeklere bir anlam yüklemiştir.

Bu anlamlar ise coğrafi konum, kültürel ilişkiler ve inançlar doğrultusunda şekillenmiştir. Her toplum kendi kimliğini göstermek için de yemeği kullanmaktadır.

Dünyada her milletin mutfağı kendine özgü bazı özellikler taşımaktadır. Bu özellikler ise o mutfağı diğer mutfaklardan ayıran temel unsurlar olmaktadır. Bu özelliklerin büyük çoğunluğu, coğrafi bölgenin sahip olduğu flora ve fauna ile dini inanışların kısıtlamaları ile sınırlıdır. Toplumların sosyo-ekonomik durumları ve hayat tarzları da mutfakların oluşumunda etkili unsur olarak görülmektedir. Zaman içerisinde yiyeceklerin değişimi toplumların göçebe yaşam tarzı ve yaşanan coğrafyanın özellikleri ile belirlenmektedir. Geniş coğrafyaya yayılmış Türk mutfağı da zengin bir yemek kültürüne sahiptir.